

אופ"א – צבא המתקוממים האוקראיני

(UPA – Ukrainiska Povstanska Armyia). אופ"א הוקם כזרוע צבאית של ארגון הלאומנים האוקראינים או.א.אן (OUN) – סיעת בנדרה. בסוף קיץ 1942 הגיעו שליחי הארגון, בראשות ואסיל סידור לוהלין כדי לארגן את המאבק החמוש, ומצאו שם קבוצות עצמאיות, וכן את יחידות ה'סיץ' של פולסיה' (Poliska Sich) בפיקודו של מקסים בורובץ (שכינויו היה טרס בולבה). שליחי הארגון החלו באיחוד הקבוצות הללו ובגיבושן. היחידה הראשונה הוקמה ב-14 באוקטובר 1942, תאריך הנחשב ליום ייסודו של האופ"א. ב-1 בדצמבר 1942, כשפורק הלגיון האוקראיני שכלל את יחידות נכטיגל ורולנד (Roland), ברחו קבוצת קצינים אוקראינים והצטרפה לא'. בין הקצינים הללו היה רומן שוחביץ', והוא נתמנה למפקד אופ"א וכינויו טרס צ'ופרינקה. במרס 1943 ברחו בוהלין כ-6,000 אנשי משטרת העזר האוקראינית על נשקם והצטרפו לאופ"א, ובכך תרמו לגידולו ולביסוסו המהיר. באמצע 1943 הוחל בארגון יחידות אופ"א גם בגליציה המזרחית, בבוקובינה וברותניה (Ruthenia). בספטמבר 1943 שונה ארגונו של אופ"א: המטה הצבאי של האו.א.אן. הפך למטה הראשי של אופ"א, בפיקודו של תת-קולונל שוחביץ', ("גנרל צ'ופרינקה"); תחום הפעילות של אופ"א חולק לארבעה: 1. תחום צפון ווהלין ופולסיה; 2. תחום מערב גליציה המזרחית, בוקובינה, רותניה, ואיזור הנהר סן; 3-4. תחומי דרום ומזרח – בשטחי אוקראינה הסובייטית שבגבולות 1939. התחומים 3-4 התקיימו זמן קצר ובטלו עם שובו של הצבא הסובייטי לאיזור. יחידות אופ"א אורגנו מחדש, מתוך מתן גמישות מבחינה צבאית-טקטית, כדי שיוכלו ללחום בתנאי מחתרת. היחידה הבסיסית היתה הקורן (גדוד) ובו 400-800 לוחמים, הקורן היה מחולק לסוטנות (פלוגות), צ'וטות (מחלקות) ורוויים (כיתות).

כול שנת 1943 נאבק אופ"א בעיקר עם תנועת הפרטיזנים הסובייטית. שיא המאבק היה במסע-הקרב של אוגדת הפרטיזנים הסובייטית של גנרל סידור קובפק להרי הקרפטים בקיץ 1943. במסגרת הלחימה הזאת רצחו יחידות אופ"א יהודים מתחבאים ביערות ובכפרים, וממרס 1943 עסקו ברצח המוני פולנים, תחילה בוהלין ואחר-כך גם בגליציה המזרחית. מספר הקורבנות מבין הפולנית נערך בכ-40,000.

במחצית הראשונה של 1944 החל אופ"א בהתנגשויות עם הצבא הגרמני, וביצע החרמות, חטיפות וכו' בעורף היחידות הלוחמות של הגרמנים. הצבא הגרמני הגיב במצודים נרחבים. ב-15 ביוני 1944 הוקמה 'המועצה האוקראינית העליונה לשחרור' (UHVR – Ukrainiska Holovna Vyzvolna Rada) כמוסד החסות הפוליטי-הציבורי לאופ"א. במועצה היה רוב לאנשי בנדרה, ובסוף יולי 1944 חתמה עם הגרמנים על הסכם לשיתוף במאבק עם ברית-המועצות. בעקבות חתימת ההסכם פסקו ההתקלויות של אופ"א בצבא הגרמני, ובאוגוסט 1944 החלו הגרמנים לספק לאופ"א נשק, תחמושת, ציוד וחומר הדרכה. ערב נסיגת הגרמנים באמצע 1944 שלט אופ"א במרכז ווהלין ודרומה ובשטחים נרחבים בגליציה המזרחית, כמו נפות בויבריק (Bobrka), פשמישל (Przemysl), בז'ז'ני (Brzezany) ורוהטין (Rohatyn).

לאחר שחרור מערב אוקראינה בידי הצבא האדום (בימים 22 ביולי – 3 באוקטובר 1944) החל אופ"א במאבק דמים עם השלטון הסובייטי. מראשית שנת 1945 החל אופ"א במאבק חמוש עם השלטון הפולני בדרום מחוז לובלין ובאיזור הנהר סן. גם הסובייטים וגם הפולנים הפנו למאבק זה יחידות ביטחון רבות וכן כוחות צבא. ממארבי אופ"א נהרגו, בין השאר, הגנרל הסובייטי ניקולי וטוטין (ב-2 במרס 1944) – מפקד החזית האוקראינית הראשונה – והגנרל קרול סביירצ'בסקי (ב-28 במרס 1947) ממפקדי הצבא הפולני, וכן קצינים, חיילים, שוטרים ופקידים רבים. רק בקיץ 1947 תיאמו הסובייטים, הפולנים והצ'כים את פעילותם נגד אופ"א, הוא הוכה קשות, ומפקדם גנרל צ'ופרינקה (שוחביץ') נהרג. עד ראשית 1948 חוסל אופ"א כליל, רוב אנשיו נפלו, ורק כמה קבוצות, בכול אחת עשרות לוחמים, פילסו להן דרך בצ'כוסלובקיה לאיזור הכיבוש האמריקני בגרמניה. הסובייטים הגלו רבבות אוקראינים, וכפרים רבים נתרוקנו מיושביהם, והשלטון הפולני העביר את כול האוקראינים מאיזור הנהר סן ודרום מחוז לובלין לשטחים במערב שסופחו מגרמניה.